

Till: Justitiedepartementet
Diarienummer: Ju2025/01317
Remissyttrande från: Sveriges Kvinnoorganisationer
Datum och ort: Stockholm

Sveriges Kvinnoorganisationers yttrande över SOU 2025:66 – En straffreform

Sveriges Kvinnoorganisationer är en partipolitiskt obunden paraplyorganisation för kvinnorörelsen i Sverige. Nedan följer vårt yttrande över SOU 2025:66 – En straffreform.

Övergripande kommentar

Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning att allvarliga brott som berör kvinnor och barn ska straffas på ett sätt som återspeglar brottets natur. Det finns dock allvarliga brister inom rättsväsendet som utredningen förbiser eller inte uppmärksammar i tillräcklig utsträckning. Detta resulterar i bristande rättspraxis som försvagar lagarnas tillämplighet, något som riskerar att få en motsatt effekt än den avsedda. Det finns ett stort behov av en ökad förståelse för våldets könade natur inom rättsväsendet för att förhindra könsbias och reproduktionen av patriarkala könsnormer. Kvinnor och män blir inte utsatta för brott på samma premisser. Denna utredning, likt så många andra, saknar ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Utan det förbises kvinnors särskilda utsatthet och därmed försvagas kvinnors rättsliga skydd.

8.2 Brotten mot frihet och frid

Olaga integritetsintrång

Sveriges Kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning att allvaret i brottet är jämförbart med andra integritetskränkande brott och bör återspeglas i straffskalan. Vi anser dock att utredningen inte tagit i beaktning de särskilda omständigheter som försvårar uppkläringen av brottet. Sedan införandet av lagen 2018 ser vi att mörkertalet är stort – det har blivit tydligt att skyddet för den personliga integriteten inte är tillräckligt starkt i praktiken. En straffskärpning i sig är inte en

tillräckligt effektiv åtgärd. Erfarenheten från sexualbrottslagstiftningen visar att höjda straff inte per automatik leder till fler fällande domar. Domstolar kan istället bli mer restriktiva med att döma om de upplever att straffen blir oskäligt höga i relation till bevisningen.

Ett skarpt hinder i dagens rättstillämpning är att brottet enligt Högsta domstolen anses fullbordat vid första spridningstillfället. För den utsatta är det däremot inte *spridningstillfället* som är den enda kränkningen, utan även att materialet ligger kvar på nätet och sprids vidare. Forskning visar att digitala övergrepp är minst lika traumatiserande som fysiska eftersom den långvariga exponeringen och omfattande spridningen gör att brottet återupprepas gång på gång. Detta betyder att brottsoffret återupplever övergreppet under lång tid, ofta utan möjlighet att få upprättelse. Lagstiftningen behöver spegla den pågående kränkning som olaga integritetsintrång innebär, så länge materialet ligger kvar på nätet samt sprids vidare till andra.

Sveriges Kvinnoorganisationer är kritiska till det faktum att utredningen saknar en könad analys av hur det påverkar kvinnor och tjejer när de förlorar kontrollen över sina egna kroppar och integritet. För många leder detta till isolering, psykisk ohälsa och svårigheter att delta i arbetsliv och samhälle på lika villkor, något som bör reflekteras i lagtexten.

8.3 Ärekränkingsbrotten

Grovt förtal

Sveriges kvinnoorganisationer avstyrker utredningens förslag om att minimistrafvet för grovt förtal ska höjas från böter till fängelse.

De senaste åren har lagen om grovt förtal använts för att tysta kvinnor som delat sina historier om utsatthet för sexualbrott, vilket resulterat i att kvinnor blivit tvungna att betala skadestånd till sina förövare. Lagen om grovt förtal har i praktiken blivit ett verktyg för att begränsa kvinnors yttrandefrihet, i synnerhet när det handlar om att uttala sig om sina övergrepp eller förövare. Flera kvinnor har nu initierat processer för att stämma svenska staten för överträdelse av Europakonventionen, vilket visar att lagstiftningen inte bara får allvarliga konsekvenser för kvinnor, utan även väcker frågan om Sverige förmår leva upp till internationella åtaganden om att skydda kvinnors rättigheter och yttrandefrihet¹.

I utredningen framhålls de undantag som finns från ansvar för grovt förtal, där en person inte ska dömas om det kan visas att uppgiften var sann eller om det funnits skälig grund för att sprida den. Dessa undantag tillämpas dock i begränsad utsträckning för att skydda kvinnor som uttalar sig om begångna övergrepp. Det krävs tydligare

¹ [Parabol | Därför stämmer vi svenska staten](#)

försvarsalternativ samt förtydligade riktlinjer för rättspraxis, så att kvinnor som är utsatta för våld inte själva riskerar att kriminaliseras när de berättar om sina övergrepp.

8.4 Sexualbrotten

Våldtäkt och våldtäkt mot barn

Sveriges kvinnoorganisationer delar utredningens bedömning att våldtäkt är grovt inskränkande på en persons integritet och att straffnivån därför måste markera den grova kränkning och det allvar som brottet innebär. Vi är dock tveksamma om en straffskärpning är den mest effektiva åtgärden för att komma till rätta med brottet.

Vi ser att straffen för sexualbrott bör höjas men vill samtidigt uppmärksamma den låga uppklaringsnivån i Sverige samt att det finns ett stort mörkertal rörande sexualbrott som pekar på att lagrummen inte tillämpas.

Enligt en BRÅ-rapport från 2022² om tidigare straffskärpning för våldtäkt anser poliser, åklagare och försvarare att minimistrafvet blivit onyanserat, vilket väcker tvivel om lagens proportionalitet. Sveriges Kvinnoorganisationer vill varna för att detta kan leda till en ovilja inom rättsväsendet att fälla gärningspersoner – på bekostnad av kvinnor och flickor. Om straffen upplevs som oskäligen riskerar brottsoffer att inte få upprättelse och förövare att gå fria, vilket underminerar både lagens och straffskärpnings syfte och förtroendet för rättssystemet. Tillsammans med könsbias bidrar detta till straffrihet för sexualbrott och ett ojämställt samhälle.

Sveriges Kvinnoorganisationer anser att kunskapen inom rättsväsendet kring mäns våld mot kvinnor är undermålig och att det behövs ett kunskapslyft, något som GREVIO³ också uppmanar Sverige att genomföra i sin senaste utvärderingsrapport.

Forskning visar att könsbias och stereotypa föreställningar, i kombination med bristande våldsförståelse, försvårar rättstillämpningen vid sexualbrott. Ett exempel på detta handlar om hur samtyckeslagen riskerar att missa majoriteten av våldtäkter i parrelationer, där samtycke kan ges som en strategi för att undvika ytterligare våld. Detta tolkas då felaktigt som frivillighet, vilket riskerar att dölja våldets dynamik och förminska våldtäktens allvar.

Kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker att minimistrafvet för kontakt med barn i sexuellt syfte ska höjas från böter till fängelse. Vi delar utredningens bedömning att ett bötesstraff inte räcker för att markera brottets allvarsgrad. Själva kontakten är en del av en groomingprocess där barnet riskerar att manipuleras och utsättas för psykiskt lidande. Detta bör inte ses som ett ringa förfarande, utan ett uttryck för ett systematiskt

² [Samtyckeslagens tillämpning och konsekvenser](#)

³ [1680b29c62](#)

utnyttjande av maktobalansen mellan vuxna och barn. Att markera allvaret genom ett fängelsestraff är därför nödvändigt både för att skydda barn från framtida övergrepp och för att tydliggöra att samhället ser mycket allvarligt på handlingar som syftar till att underminera barns rätt till en trygg barndom fri från sexuella kränkningar.

8.5 Brotten mot familj

Egenmäktighet med barn

Sveriges Kvinnoorganisationer välkomnar att barns och vårdnadshavares rättigheter uppmärksammas, och delar utredningens bedömning att barn inte olovligt ska skiljas från sin invanda miljö. Vi ser positivt på ambitionen att stärka barns skydd genom en straffskärpning, men vill samtidigt betona vikten av att åtgärden får verklig effekt för de barn som lever i särskilt utsatta situationer.

Vi är skeptiska till bedömningen att höjt maxstraff för egenmäktighet med barn kommer resultera i ett stärkt skydd för barn och våldsutsatta mammor, då vi ser en risk att lagen kan komma att användas mot mammor och barn som flyr undan våldsamma män.

För att lagändringen ska få fullt genomslag behöver mäns våld mot kvinnor och/eller barn tydligt erkännas som beaktansvärt skäl i vårdnadsfrågor och vid bortföranden. Uppgifter om våld i vårdnadstvister måste tas på fullaste allvar. Utredningen gör inte önskad utsträckning denna bedömning, och inte heller nuvarande lagstiftning – vilket bland annat har resulterat i att mammors och barns berättelser om våld förbises. Det har även fått konsekvenser för kvinnojoursverksamheten. Ett konkret exempel är när tre jourkvinnor dömdes för egenmäktighet med barn. Detta för att de visste om att den våldsamma pappan hade tilldömts vårdnad om barnen men inte anmälde detta när mamman var på deras skyddade boende⁴. Blir detta praxis skulle det innebära att kvinnojourer går från att vara en stödverksamhet för kvinnor och barn till att förväntas agera som en rättslig instans; detta förbiser ett av jourernas huvudsakliga mål – att tro på kvinnor och barns berättelser.

Vår erfarenhet visar att barnets perspektiv ofta hamnar i skymundan, särskilt i vårdnadstvister där moderns agerande ifrågasätts snarare än våldsutövarens. I sådana fall åberopas allt oftare helt ovetenskapliga begrepp som Parental Alienation Syndrome (PAS), vilket riskerar att osynliggöra både kvinnors och barns berättelser.

Egenmäktighet med barn bör inte förstås isolerat, utan i ljuset av det kontrollmönster som kännetecknar mäns våld mot kvinnor – där barn ofta används av förövaren för att utöva ytterligare våld och kontroll. Att utsätta ett barn för att bevittna våld är i sig ett brott (barnfridsbrottet) och forskning⁵ visar också på en tydlig korrelation mellan att barn

⁴ [Fällande domar i kvinnojoursfall | SVT Nyheter](#)

⁵ [Barn och våld | SKR](#)

själva utsätts för fysiskt våld om mamma är utsatt. En straffskärpning som beaktar denna verklighet har större möjligheter att bidra till ökad rättssäkerhet.

Barnkonventionen, som är svensk lag sedan 2020, fastslår barns rätt till trygghet och skydd från våld. Det är därför av stor vikt att barns röster och erfarenheter ges tyngd i rättsprocessen, i enlighet med FN:s barnrättskommittés rekommendationer. Det är också av yttersta vikt att barns uttalanden beaktas i bedömningar, och att man inte lyssnar på barnet för att sedan förbise deras perspektiv. Erfarenhet från kvinnojourer berättar om att barnen ofta får ta hand om sin egen utsatthet och att våldet ”försvinner” när barn berättar om det i domstolar.

Vi vill särskilt betona att förslaget om straffskärpning bör kombineras med rättsliga reformer som säkerställer att våld i nära relationer konsekvent erkänns som beaktansvärt skäl. Endast då kan lagstiftningen bidra till det den syftar till – ett starkare skydd för de barn och kvinnor som är i störst behov av det.

13.3.2 En utvidgning till vissa specifika brott med ett lägre minimistraff

Kvinnofridsbrott

Sveriges Kvinnoorganisationer tillstyrker förslaget om att presumtionen för häktning ska utvidgas till att omfatta brotten grov kvinnofridskränkning och hedersförtryck. Vi delar utredningens bedömning att båda brotten har hög risk för recidiv- och kollusionsfara, och anser därför att en presumtion för häktning när dessa brott begås skulle agera som en beskyddande åtgärd för utsatta kvinnor.